

PŘÍBĚHY OBĚTÍ KLIMATICKÉ KRIZE

Kdy jste naposledy pocítili dopady klimatické krize?

Během nesnesitelně horkého léta, sucha, nebo přívalového deště?

Klimatická krize nedopadá na všechny stejnou měrou. Zatímco někteří ji vnímají jen jako změnu počasí, pro jiné znamená přímé ohrožení zdraví, domova nebo každodenního fungování.

I když se to na první pohled možná nezdá, klimatická krize už dnes vstupuje do životů konkrétních lidí prostřednictvím extrémních veder, povodní, sucha nebo požárů. Nejzranitelnější jsou ti, kteří mají nejméně možností se chránit: senioři a seniorky, děti nebo lidé s nízkými příjmy.

Tato výstava vznikla v rámci Týdne pro klima 2026, který propojuje téma změny klimatu s lidskými právy. Přibližuje příběhy lidí z rozdílných částí světa a ukazuje, jak různorodě se mohou dopady klimatické změny projevat v každodenním životě. Je věnována všem, jejichž životy již byly klimatickou krizí zasaženy.

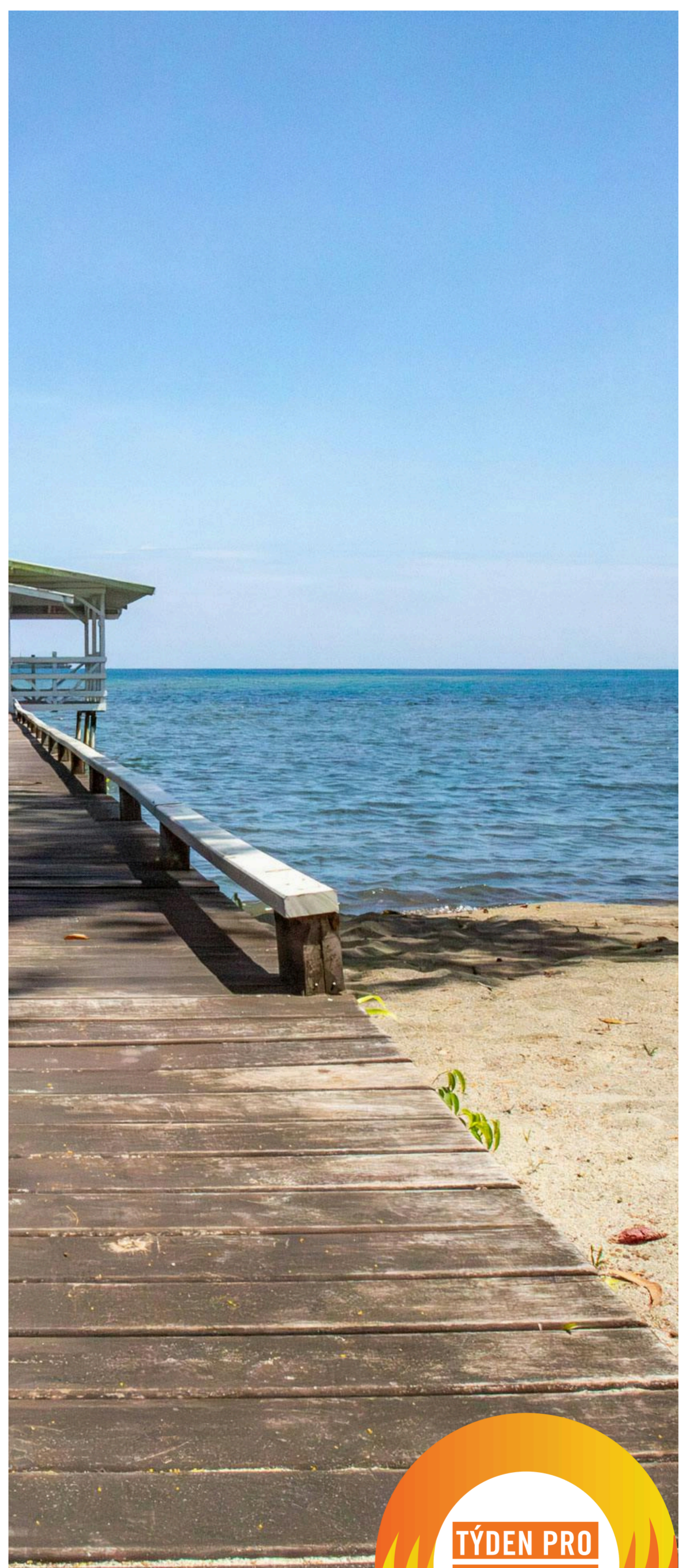
Carlos Dagoberto Majada

Cedeño, Honduras

„Jmenuji se Carlos Dagoberto Majada a celý svůj život – už přes šedesát let – žiji ve vesnici Cedeño, na pobřeží Tichého oceánu v Hondurasu. Jsem předseda naší komunity. Pamatuji si, jak to tu kdysi vypadalo. Domy stály dál od moře, pláže byly široké a vesnice plná života. Děti si hrávaly mezi palmami, lidé pracovali, rybařili, žili klidně. Jenže pak začalo moře přicházet blíž. Pláž bývala nádherná. Dnes ale krásu nahradila zkáza a obavy z budoucnosti. Vesnice vypadá, jako by ji zasáhlo zemětřesení nebo tsunami. Nebylo to však ani jedno. Za posledních sedmnáct let ustoupilo pobřeží o více než sto metrů. Na některých místech dokonce o čtyři sta. Tam, kde byly dřív ulice a domy, je dnes voda. Zbyly jen betonové zbytky základů a trosky domů, které už pohltit oceán.“

Není to ale jen o ztracených domech. Voda ničí naše vzpomínky, naši historii, naši identitu. Každý rok se hladina zvedá o něco víc. Oceán s sebou přináší sůl, která zabíjí půdu. Už tu nejde pořádně nic pěstovat. Mangrovy, které nás dřív chránily, mizí. A s nimi i ryby, krevety, náš hlavní zdroj obživy, protože jsme přímořská komunita zaměřená na rybolov. To, co ulovíme, nám teď nestačí ani na pokrytí nákladů na palivo našich lodí. Rybáři mohou na moři plout hodiny a stejně nic neuloví. Proto řada rybářů už ani nevyjíždí na moře. Alternativní práce tu není, natož pro muže, kteří už čtyřicet let rybaří. Těžko si tu najdou něco nového. Hodně lidí odsud utíká nebo se často musí stěhovat. Třeba Lesly Karina Amaya Ordonez, obyvatelka naší vesnice, si se svou rodinou ve vesnici postavila už tři domy, ale voda je vždy nakonec vzala. Říká, že její čtyřčlenná rodina nemá dostatek prostředků na to, aby odešla do USA za lepším životem. Cesta totiž vyjde na 4 000 dolarů na osobu.“

Zdroj: Honduraskou vesnici pohlcuje oceán. Ukazuje, co čeká stovky milionů lidí na celém světě, reportáž Viktora Votruby pro Hospodářské noviny, 2023 (text, fotografie, stylizováno do vyprávění)

Nazma Begum

Dháka, Bangladěš

„Jmenuji se Nazma. Žiji ve slumu Sona Miah. Dřív jsme bydleli ve vesnici u řeky. Náš dům zaplavila voda a zničila ho, všichni jsme se museli přestěhovat do Dháky. Teď pracujeme jako pomocnice v domácnosti nebo v textilních továrnách. Já jsem se vdala, mám čtyřletou dceru, ale teď už s manželem nežijeme, bydlím s rodiči a dítětem. V oděvní továrně pracuji už pět let. Je to velmi namáhavá práce. Vydělávám si tvrdou dřinou. Tam, kde pracuji, je velké horko a kvůli skleněným stěnám je to ještě horší. Máme stropní ventilátory, ale stejně je tam vedro. Všichni spolupracovníci tím trpí. Někteří omdlávají, jiní onemocní. Když jsem byla těhotná, kvůli horku jsem ve výrobě omdlela a poslali mě domů. Do práce chodíme v osm ráno a vracíme se v devět nebo deset večer. Když přijdu do svého pokoje, je to stejné. Nemohu si odpočinout, je tam nesnesitelné horko. Moje dcera tím hodně trpí, nemůže spát a pláče. Moje matka má kožní problémy na rukou a nohou a často se jí točí hlava. Tyto potíže máme všichni, i naši sousedé. Kvůli nesnesitelnému horku a nošení vody se mojí kamarádce narodilo první dítě mrtvé. Nemáme doma ani ventilátor, ani okno. Stěna je z plechu. Není tam žádné větrání, vzduch nemůže proudit. Čtyři měsíce jsme ve slumu neměli elektřinu a hodně jsme trpěli. Manžel mé kamarádky zemřel na úpal. Teď už ve slumu žijeme asi deset let. Přemýšlím o budoucnosti, budu si šetřit peníze a postavím si dům na bezpečné půdě ve své vesnici. Dceru dám do školy a vychovám ji, jak se patří.“

Stoupající teploty, zvláště ve velkých městech jako je Dháka – hlavním městě Bangladěše – mají závažné dopady na lidské zdraví. Jen v Dháce každoročně přibude až 500 000 nových obyvatel, přičemž se odhaduje, že 70 % lidí žijících ve slumech uprchlo před nějakým typem ekologického šoku. Ve velkých městech však tito migranti většinou nenajdou útočiště před klimatickými problémy venkova, ale spíše další – a někdy ještě horší – potíže. Rok 2024 byl zatím nejteplejší v dějinách Bangladěše, s průměrnými teplotami 40 až 42 °C ve všech okresech. Výrazně vzrostl počet úmrtí na úpal a miliony lidí trpěly různými zdravotními obtížemi, včetně zvracení, průjmu, únavy z horka, bolestí hlavy, zápalu plic, dušnosti, dehydratace a dalších.

Zdroj: Living Climate Change, BBC, 2021 (text, fotografie);
The Climate Reality Project, 2025

Fotografie: Richard Forbes/Inside Climate News

Rikki Held

Montana, USA

„Jmenuji se Rikki Held. Je mi dvaadvacet a studuji environmentální vědy. Když jsem stála před soudem jako hlavní žalobkyně v případě Held v. Montana, nešlo jen o mě. Byli jsme skupina šestnácti mladých lidí, nejmladšímu bylo pět let. Společně jsme žalovali stát Montana, protože svým schvalováním fosilních projektů bez ohledu na jejich dopad na klima porušoval naše základní právo – právo na čisté a zdravé životní prostředí. Soudce nám dal za pravdu. Poprvé v historii USA padl rozsudek, který uznal, že vláda svou podporou fosilních paliv porušuje ústavní práva mladých lidí – právo na důstojnost, zdraví, bezpečí a rovnost před zákonem. Pro mě to bylo obrovské vítězství. Ale hlavně je to precedent – důkaz, že změna je možná i tam, kde se dlouho zdála nepředstavitelná.“

K soudu jsme přinesli vlastní příběhy. Dva bratři popsali, jak museli opustit domov, protože se jejich astma zhoršovalo kvůli kouři z požárů. Jiní mluvili o extrémních vedrech, vysychajících řekách, strachu z budoucnosti. Klimatická změna se neděje někde daleko, odehrává se v našich tělech, našich myslích, našich komunitách. A právě proto jsme se obrátili na soudy, protože politici a političky nás neposlouchají. A protože lidská práva by neměla záviset na rozmarech volebních cyklů. Když rozsudek padl, právnička Julia Olson, která nás zastupovala, řekla, že tohle rozhodnutí je monumentální. A já s ní souhlasím. V době, kdy svět hoří – doslova – soud uznal, že ochrana klimatu není luxus, ale povinnost. Montana se sice odvolává, ale to nás nezastaví. Právní bitva nekončí, ale my víme, že jsme pomohli otevřít dveře dalším. Nemůžeme být nečinní a předávat problém klimatické krize dál budoucím generacím. Chci, aby mladí lidé zůstali pozitivní, protože můžeme udělat změnu.“

Zdroj: UN Human Rights Office, 2023 (stylizováno do vyprávění)

Fotografie: William Campbell/Getty Images

Fotografie: REUTERS / Alamy

Vanessa Nakate

Kampala, Uganda

„Jmenuji se Vanessa Nakate a pocházím z Ugandy. V roce 2019 jsem stála poprvé sama s cedulí na ulici v Kampale, ve stínu rozpálených budov, a protestovala za klimatickou spravedlnost. Inspirovala mě Greta Thunberg, ale rozhodnutí vyjít ven přišlo po rozhovoru s mým strýcem. Povídali jsme si o tom, jaké bylo počasí před dvaceti lety, a jak horko je teď. Uvědomila jsem si, že změna klimatu je všude kolem nás: povodně, sesuvy půdy, sucha. Ale lidé o tom nevěděli – nikdo o změně klimatu nemluvil.

Na svůj první klimatický protest jsem šla jen se svými sourozenci. Ale každý pátek jsem tam stála dál. Později jsme s dalšími začali organizovat protesty ve školách, stála jsem před budovami vlády s transparenty. Bojovala jsem i za deštné pralesy – o Amazonii mluvil celý svět, ale kácení v Kongu nikdo nevnímal. Právě tam přitom leží druhý největší tropický prales na Zemi.

Začala jsem vytvářet prostor pro další aktivistky a aktivisty. Spoluzaložila jsem iniciativu Rise Up Movement a projekt One Million Activist Stories, kde lidé sdílejí své příběhy. Spustila jsem také projekt Zelené školy, který přináší solární panely a ekologické vařiče do ugandských škol.

V roce 2020 jsem byla pozvána na klimatické fórum v Davosu. Na společné fotografii s ostatními aktivistkami mě později zcela vymazali, jako jedinou osobu tmavé pleti. Byla jsem zraněná, ale rozhodla jsem se promluvit. O rasismu v klimatickém hnutí, o umlčování afrických hlasů. Mnoho lidí mě tehdy podpořilo a já pochopila, že náš hlas je potřeba slyšet – hlas těch, kdo žijí přímo uprostřed klimatické krize. Dnes jsem ambasadorkou UNICEF, autorkou knihy *A Bigger Picture*. Klimatická krize v Africe není problém vzdálené budoucnosti, ale realita dneška. Musíme bojovat za spravedlnost, za finance pro postižené komunity a za to, aby nás svět slyšel. Protože není klimatická spravedlnost, pokud se při přechodu na čistou energii nechávají miliony lidí v extrémní chudobě.“

Zdroj: Encyclopædia Britannica, 2025; Atmos, 2022; FEMINIST, 2024 (stylizováno do vyprávění)

Fotografie: Vanessa Nakate, LinkedIn

TÝDEN PRO KLIMA 2026

Fotografie: Anna Solcová

Marie Bourne, Klára Matoušková, Anna Kšírová

Projekt Zdraví a klima, Česká republika

Tři lékařky, tři různé profesní cesty, ale stejná zkušenost: klimatická krize už dávno není jen environmentální téma. Denně se s ní setkávají v ordinacích, nemocnicích i ve veřejném zdraví. Praktická lékařka Marie Bourne upozorňuje na častější vlny veder, nové infekce nebo dopady klimatické úzkosti na duševní zdraví pacientek a pacientů. Anestezioložka Anna Kšírová sleduje, jak extrémní počasí a znečištění ovlivňují nejzranitelnější skupiny obyvatelstva, a zároveň se snaží otevírat veřejnou debatu o zdravotních dopadech klimatické krize. Lékařka a vědkyně Klára Matoušková zkoumá, jak lidské zdraví ovlivňují mikroplasty, toxické chemické látky nebo znečištění spojené se spalováním fosilních paliv. Všechny tři si uvědomily, že české zdravotnictví není na tuto novou realitu připravené.

Společně proto ve spolupráci s Klimatickou koalicí vytvořily projekt *Zdraví a klimatická změna*, který usiluje o to, abychom byli připraveni na novou realitu 21. století i v oblasti veřejného zdraví a medicíny. V zemi, kde je klimatická debata stále častěji zpochybňována a politizována, přinášejí do veřejného prostoru vědecká fakta i lidský rozměr klimatické krize. Prostřednictvím vzdělávání mediček a mediků, e-learningu pro lékaře a lékařky a veřejných vystoupení ukazují, že klimatická změna není abstraktní hrozba budoucnosti, ale něco, co už dnes ovlivňuje zdraví, bezpečí i kvalitu života lidí v České republice.

E-learning: www.klimatickazmenavordinaci.cz

Více o projektu najdete přes QR kód.

TÝDEN PRO
KLIMA 2026

Jasna Flamiková

Mentorka a koučka pro ženy, zastupitelka města Brna za Zelené

„V roce 2018 jsem vedla naši kandidátku do komunálních voleb v Brně. Bylo to náročné období, plné spousty dění, starostí a odpovědnosti. Jedním z našich velkých témat tehdy bylo sucho a příprava města na větší odolnost vůči horku a klimatickým změnám. Na přelomu července a srpna přišla velká vedra. Asi týden předtím u mě byla maminka na návštěvě a řekla větu, která mi dodnes zní v hlavě: ‚Ať už ta vedra skončí, nebo já to nepřežiju.‘ Když mi pak za týden zavolali do práce, že maminka zkolabovala, myslela jsem si, že to dopadne jako už několikrát předtím: odvezou ji do nemocnice kvůli slabosti a za den nebo dva ji zase pustí domů. Tentokrát to ale bylo jiné. Mamince se zastavilo srdce. V nemocnici k nám byli velmi laskaví a nechali ji ještě několik dní na přístrojích, s mlhavou nadějí, že se její stav může zlepšit. Ale už se nezlepšil. Asi po pěti dnech maminka zemřela. Kampaň jsem tehdy nějak dotáhla, ale její smrt mě začala naplno dobíhat až později. Pamatuji si to ráno po její smrti: probudila jsem se a celé moje tělo křičelo, že je něco špatně. Nejdřív jsem nechápala co. Až později mi došlo: ‚Aha, maminka zemřela.‘ Ten pocit byl ve mně tak hluboko vepsaný, že mé tělo to vědělo dříve než hlava.“

Od té doby pro mě vedra a narůstající počet obětí nejsou jen grafy a strategie. Když se v dalších letech blížily horké dny a my jsme pečovali o tatínka, vždycky jsem měla strach, aby se totéž nestalo i jemu. Aby i on nebyl jednou z tichých obětí veder a klimatické změny. Protože za slovy ‚adaptace měst na klimatickou změnu‘ nejsou jen opatření, stromy, voda a stín. Jsou za nimi konkrétní lidské životy těch, kteří potom chybí svým blízkým. Mamince bylo 72 let a ještě dlouho tady mohla být s námi. Pravnoučat, na které se tolik těšila, se už bohužel nedožila.“

Tři měsíce před maminčinou smrtí oslavili rodiče zlatou svatbu.
(Fotografie: archiv Jasny Flamikové)

Fotografie: Jirí Štastný

Anna Hudská

Předsedkyně spolku ZAzemí, Český ráj

„Jmenuji se Anna Hudská a jsem předsedkyní spolku ZAzemí, ve kterém působím od roku 2014. V krajině Českého ráje zakládáme školní sady a pole, snažíme se uprostřed konvenčních polí vytvářet remízky. Trávím venku většinu času a vidím, jak se za ta léta příroda rychle mění.

Listí v lese šustí pod nohama už v březnu, hlína na poli v hloubce 10 cm práší při okopávání i po dešti, každé zaseté semínko, zasazená sazenička či strom je bez závlahového systému sázkou do loterie. Pěstování zeleniny pro naši KPZ jsme z důvodu klimatické změny museli zcela opustit už v roce 2019.

Klima, a to, jak se k jeho změnám jako lidstvo stavíme, je pro nás ve spolku ZAzemí bezesporu důvodem k zoufání. My si ale zoufat nechceme, a tak tvoříme ve vyprahlé krajině malé ostrůvky biodiverzity. Pro pestrou krajinu a pestré společenství lidí. Sázíme stromy a keře, vytváříme malá komunitní políčka, kde pěstujeme dýně, brambory a další plodiny bez použití chemie. Přišli jsme s nápadem sdílených kurníků a kompostů nejen na vesnicích, ale i ve městech. Vracíme organickou hmotu do půdy, aby byla živá a dokázala lépe zadržet vodu. Nepouštíme na pozemky mnohatunovou zhutňující mechanizaci, zpomalujeme vítr, vítáme nové druhy ptáků i další havěti. Jsou to záchytné ostrůvky i v našich myslích. Soustředíme se na práci, ve které nacházíme radost. Děláme to nejlepší, co dokážeme. Nikdo nemůže udělat všechno, ale každý může udělat něco. Přejí si, abychom my lidé v sadech, lesích a na loukách trávili čas nejen jako turisté uživatelé, ale též jako opatrní a pokorní tvůrci, v nichž má krajina zastání.”

Anna Hudská získala v roce 2024 se spolkem ZAzemí stříbrnou medaili v programu Pestrá krajina, vyznamenání, které uděluje Asociace soukromého zemědělství v ČR.

Více o spolku najdete přes QR kód.

Fotografie: archiv ZAzemí

TÝDEN PRO
KLIMA 2026